

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

מרץ 2026

עלייתו ונפילתו של חוק (אי-) הגיוס - מסבירון

האם הודעתם של ראש הממשלה ושר האוצר על "הקפאת" חוק הפטור מגיוס מסמנת את סוף דרכו של החוק, לפחות בגרסתו הנוכחית? מה יקרה אם ירצו לשוב ולקדם אותו? מה המשמעות המשפטית של היעדר חוק פטור, אילו סנקציות חלות בפועל, והאם הכספים הקואליציוניים לחרדים הם למעשה מסלול עוקף-סנקציות?

עו"ד שלומית רביצקי טור-פז

הצעת חוק הפטור מגיוס - מתקדם או מוקפא?

ראש הממשלה בנימין נתניהו ושר האוצר בצלאל סמוטריץ' הודיעו השבוע כי הם "שמים בצד" ולא מקדמים כעת את חוק הגיוס. מנגד הודיע יו"ר ועדת החוץ והביטחון בועז ביסמוט כי מיד לאחר המלחמה יושלם החוק בהובלת ראש הממשלה. עוד אמר ראש הממשלה כי "המלחמה תימשך שבועות".

ככל שניתן להעריך לאור לוח השנה הפרלמנטרי, ככל הנראה לא ניתן יהיה להשלים את חוק (אי-) הגיוס בקדנציה הנוכחית של הכנסת ושאלת השלמת החוק ותוכנו יעברו לכנסת ולממשלה הבאה. ראשית, ככל שהמלחמה באיראן תימשך במהלך חודש מרץ ותקציב המדינה יעבור בסוף החודש בתמיכת המפלגות החרדיות, כולן או חלקן, מוסר מן המערכת הפוליטית ה"שוט" שהיה בידי החרדים להתנגד לתקציב וכך לתמרץ את התקדמות חוק הפטור מגיוס.

שנית, באפריל, בסמוך לאחר הצבעות התקציב, תצא הכנסת לפגרת הפסח למשך 5 או 6 שבועות. בשושה לעבודתה במהלך חודש מאי 2026 תחל המדינה בהיערכות לבחירות, אשר ייערכו בחודש אוקטובר או לכל המוקדם (אם יוקדמו) בחודש ספטמבר. במציאות של תקופת בחירות ובהיעדר אלטרנטיבה אחרת לחרדים, לא נותר לממשלה אינטרס לקדם את חוק הפטור מגיוס. רק לחץ אפקטיבי יצירתי מצד החרדים, שיגבר על לחץ הפוך מצד מצביעי קואליציה המתנגדים לחוק, עשוי להחזיר את הצעת החוק אל השולחן.

שלישית, הקפאת החוק משקפת את הקושי הגדול שהתגלע בניסוח החוק ובחוסר היכולת להגיע לפשרה בין המפלגות החרדיות ליעוץ המשפטי של הוועדה. אם יונח חוק הרצוי לחרדים בלא תמיכה מקצועית-משפטית, מונחים גם היסודות לפסילת החוק בבג"ץ.

על מה המחלוקת שסביב הצעת החוק?

הדיון על הצעת החוק משקף ויכוח חברתי וביטחוני עמוק בחברה הישראלית. יו"ר ועדת החוץ והביטחון, ח"כ בועז ביסמוט, התייחס להצעת החוק כאירוע היסטורי שיביא לגיוס חרדים. לעמדתו שותפים ראש הממשלה וחלק מחברי הקואליציה והחרדים. לעומת זאת, חברים אחרים בליכוד ובסיעת הצינונות הדתית, יחד עם חברי האופוזיציה, נציגי משרדי האוצר והמשפטים ומרבית ארגוני המילואים, מכוני המחקר וארגוני החברה האזרחית העוסקים בתחום, חוששים כי הצעת החוק תביא דווקא לחיזוק ההשתמטות, תוסיף לפגוע בעקרון השוויון ובמודל צבא העם, ולא תסייע לעמוד בצורך הדחוף של הצבא בכוח אדם. כל זאת בשעת מלחמה ארוכה ועקובה מדם, כאשר החיילים כורעים תחת הנטל, חיילי המילואים נקראים שוב ושוב לשירות מתמשך ומשרד הביטחון מתכנן להאריך את שירות חיילי הצבא הסדיר. גם נציגי צה"ל בדיונים שותפים לחלק מן החששות הללו וכך גם מרבית

אמיר אלשטיין
יו"ר הוועד המנהל

הנשיא העשירי ראובן ריבלין
יו"ר של כבוד
יוחנן פלסטר
נשיא

חברי הוועד המנהל

עו"ד ליאת אהרנסון
פרופ' ורד וניצקי-סרוסי
ד"ר חן ליבנטשטיין
מל מועלים
שגירי לשעבר סלי מרידור
פרופ' פאדיה נאסר אבו-אלהיג'א
עו"ד אבי פיישר
ד"ר מיכל צור
יוסי קוצ'יק

המועצה הבין-לאומית

פרופ' רוג'ר דניאלס, יו"ר
השופטת רוזלי טילברמן אבלה, קנדה
אן אפלבאום, ארה"ב
השופטת דורית בניש, ישראל
השופט טיבן ברייר, ארה"ב
פרופ' משה הלברטל, ישראל
פרופ' כריסטוף מוקשיט, גרמניה
ד"ר שרון נוריאן, ארה"ב
השופט אברהם סופר, ארה"ב
ברט סטפנס, ארה"ב
פרופ' גרהרד קספר, ארה"ב
הארייט שליפ, ארה"ב

סגני נשיא

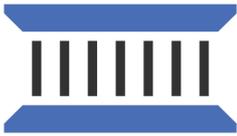
פרופ' סווי נבות, מחקר
ד"ר ישי ג'סין פרס, אסטרטגיה

עמיתים בכירים

פרופ' תמר הרמן
פרופ' נתן זוסמן [אורח]
פרופ' עמית כהן
מד תומר לוטן [אורח]
פרופ' יותם מרגלית
פרופ' דניאל סטטמן
פרופ' בני פורת
פרופ' קרנית פלוג
פרופ' מרדכי קרמיצר
פרופ' גדעון רהט
ד"ר תהילה שורץ אלטשולר
פרופ' יובל שני

מייסדים

ד"ר אריק ברמן
ברנד מרבוס (1929-2024)
מוכרי המדינה ג'ורג' שולץ (1920-2021)

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

הציבור היהודי בישראל המצביע בסקרי דעת קהל. במקביל, גם החיכים של סיעת אגודת ישראל מתנגדים להצעת החוק מן העבר השני, בשל הרצון להשאיר את הסדר "תורתו אומנותו" וולונטרי ומקיף כשהיה.

מה קרה עד כה להצעת חוק ה(אי) גיוס בוועדת החוץ והביטחון?

86 דיונים נערכו בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ה-25 על הצעת חוק (אי-) הגיוס. למעלה מ-300 שעות, חלקן לתוך הלילה. בין 7 ל-20 ח"כים בכל רגע נתון, ליווי צמוד במשרה מלאה של מזכיר הממשלה עו"ד יוסי פוקס, מאות שעות נוכחות של נציגי צה"ל, משרדי הביטחון, האוצר, המשפטים, החינוך, מאות נציגי ארגוני מילואים, משפחות שכולות, משפחות חטופים, הלומי קרב, מכוני מחקר וחברה אזרחית. עשרות ניירות עמדה ומחקרים. שעות עבודה שמוערכות בכ-10 מיליון ₪. הכול על רקע מאבק ציבורי סוער ששבר את חלוקת הגושים הפוליטית המקובלת על תוכן החוק וכיווני השפעתו: הפגנות ומחאות, כנסים ציבוריים, הצהרות מועצות גדולי וחכמי תורה, עיתונאים וקהל רחב הצמודים לשידורים החיים מן הכנסת ושלל 'פושטים' חדשותיים המקפצים לשגרת יומם של אזרחי ישראל מכל דיון.

המחצית הראשונה של הדיונים, בראשות יו"ר הוועדה הקודם, ח"כ יולי אדלשטיין, נערכה באופן כמעט תאורטי, כשהמשתתפים מחזיקים בטיטת חוק לא רלוונטית משנת 2022 ומבלי שנוסח עדכני מונח על השולחן. המחצית השנייה של הדיונים, בראשות יו"ר הוועדה הנוכחי, ח"כ בועז ביסמוט, נערכה מול טיוטה מוצעת, ותחת הסתייגויות של הייעוץ המשפטי של הוועדה, אך מבלי שאף דיון סוכם, הוכרע או הוביל להחלטות. סעיפי הצעת החוק הוקראו, הדעות הושמעו, אולם שאלות לא נענו, והתקדמות ציבורית ושקופה אל עבר פשרה או הכרעה לא הייתה. פול גז בניטרל.

בשבועות האחרונים ניסח צוות היעוץ המשפטי של הוועדה, בראשות עו"ד מירי פרנקל-שור, טיוטת חוק מתוקנת ההמכילה את הסתייגויותיו. על טיוטה זו התרחש משא ומתן סוער מאחורי הקלעים, בהשתתפות יו"ר הוועדה ונציגי ממשלה נוספים, הייעוץ המשפטי לוועדה וגורמים חרדיים מתוך הכנסת ומחוצה לה. הטיוטה לא ראתה אור, לא הודלפה ואף לא נחשפה לחברי ועדת החוץ והביטחון עצמם. גם ההצהרות התכופות כאילו בכל רגע תפורסם הטיוטה ויתקדם ההליך הפרלמנטרי הכולל דיון בוועדה, הגשת הסתייגויות והצבעות – לא התממשו. עד כה לא התקיימו כל הצבעות בוועדה (שצפויות היו לעבור בשל היתרון 10:7 לקואליציה), והצעת חוק (אי-) הגיוס לא הובאה לקריאה שנייה ושלישית במליאה. המערכת הפוליטית הייתה עסוקה בינתיים בספירת אצבעותיהם של מתנגדי החוק הפוטנציאליים בליכוד, בסיעת הציונות הדתית ובסיעת אגודת ישראל, ובהימורים על הסיכויים שראש הממשלה יקדם ערב בחירות ובמהלך מלחמה חוק שמנוגד לעמדת חלק ממצביעיו.

מה יקרה להצעת החוק מעתה ואילך?

אם הצעת החוק אכן לא תובא לקריאה שנייה ושלישית במהלך תקופתה של הכנסת ה-25, הרי שהיא תיגנוז, ואם ירצו להניחה שוב על שולחן הכנסת העתידית, היא תצטרך לעבור מחדש את כל הליכי החקיקה הפרלמנטריים. הצעת החוק המקורית – הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב – 2022, נוסחה בתקופת ממשלת השינוי כהצעת חוק ממשלתית, וקודמה על ידי שר הביטחון דאז, בני גנץ, בעידן שלפני שבעה באוקטובר והשלכותיו.

ההצעה עברה קריאה ראשונה בכנסת הקודמת והחלו דיונים בה בוועדת החוץ והביטחון. ביוני 2024 הוחל עליה דין רציפות הדיון,¹ אשר אפשר לדיונים בה להמשיך בכנסת הנוכחית מן המקום בהם נעצרו בכנסת שלפניה. בהתאם להנחיית היועצת המשפטית לכנסת משנת 2025 ולהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מן העבר,² לא ניתן להחיל על הצעת חוק דין רציפות בפעם השנייה בכנסת נוספת. כלומר, אם לא תהיה הפתעה, בכנסת הבאה יהיה צורך לחוקק חוק גיוס חדש מן ההתחלה.

חוק הגיוס ירד כרגע מן השולחן – מה המצב המשפטי?

מאז יולי 2023, מועד פקיעת הפטור החוקי לחרדים, חל על כלל הצעירים החרדים שלא הגיעו במועד זה לגיל 26 חוק שירות ביטחון. כלומר, בדומה לשאר הציבור הישראלי, הם כולם חייבים בהתייצבות לצו ראשון ובהמשך, בהתאם לשלבי המיון, גם בהתייצבות לשירות צבאי. את חובתם השוויונית לצעירים אחרים אישש בית המשפט ביוני 2024 במה שכונה "בגץ הגיוס".³ בג"ץ אף קבע כי המדינה לא יכולה ביד אחת לזמן צעירים חרדים לגיוס וביד שנייה לממן את בני הישיבות ואת מעמד "תורתו אומנותו" הכרוך בהפרה של צוויה.

לאחר הפסיקה החלו הצבא, משרד הביטחון, משרד החינוך והמערכת המשפטית להפעיל באיטיות את הסנקציות שנקבעו בחוק שירות ביטחון ובחוק השיפוט הצבאי כנגד חייבי הגיוס, כגון איסור יציאה מן הארץ וצווי מעצר, וכן לשלול הטבות כלכליות. הסנקציות הופעלו בעצלתיים, ורק לאחר לחץ גדול שהופעל על הממשלה, על הצבא ועל מערכת הביטחון להוציא צווי גיוס,⁴ לקצר את הליכי האכיפה נגד משתמטים ועריקים ולנתק את הקשר בין החובה לעמוד בדרישות חוק הגיוס הקיים, לבין הציפייה שהכנסת תעביר חוק פטור חדש.

בבג"ץ נוסף מנובמבר 2025⁵ שעקב אחר יישום בג"ץ הגיוס נקבע כי הממשלה לא עמדה בחובתה לגיוס אפקטיבי של החרדים, ונקבעו לה לוחות זמנים להצגת תוכנית עבודה. הממשלה לא צייתה לפסיקה ובכך ייצרה משבר חוקתי⁶ שתוצאותיו טרם התבררו. דיון בבית המשפט בביזוי בית המשפט על ידי הממשלה צפוי בקרוב.

¹ ראו רביצקי טור-פז וקנדלשטיין – היינה, החלת דין הרציפות להצעת חוק שירות ביטחון 14.6.24, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

² תגובה מקדמית מטעם היועצת המשפטית לכנסת בבג"ץ 4769/24 שיצאה לאחר מכן כהנחיה כוללת, וניתנה בהתייחסות מפורשת להצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמיד ישיבות), התשפ"ב-2022. כן ראו הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 2.300 [1.1401] " (21.475) רציפות פעולות החקיקה עם כינון ממשלה חדשה" (מרץ 2013).

³ בג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל ואח' נ' שר הביטחון ואח'.

⁴ רק ביולי 2025, שנתיים לאחר שפקע פרק הפטור בחוק שירות ביטחון, הוצאו צווי גיוס לכלל חייבי הגיוס.

⁵ בג"ץ 5819/24 האגודה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון.

⁶ דגן, כהן, פוקס, אל המשבר החוקתי ומעבר לו: גיוס בני הישיבות לצה"ל, 14.1.26, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

מה הסנקציות שחלות כיום על הצעירים החרדים חייבי הגיוס?

להלן הסנקציות העיקריות התקפות כיום על חייבי גיוס שאינם מתגייסים (לא חל על מי ששירת בשירות צבאי, אזרחי, או שמחזיק בפטור רפואי, נפשי או מחמת גיל):

- **תקציב הישיבות:** מאז אפריל 2024 נמנע מן הישיבות והכוללים החרדיים תקציב בגין חייבי גיוס. מדובר בכ-5,000 ש"ח בשנה לבני הישיבות הרווקים וכ-10,000 ש"ח בשנה לאברכי הכוללים הנשואים. סה"כ כ-650 מיליון ש"ח בשנה לכלל חייבי הגיוס.
  - **מעונות היום:** מאז מרץ 2025 נמנע מהאברכים חייבי הגיוס סבסוד מעונות היום. מדובר בכ-26,400 ש"ח בממוצע לשנה למשפחה חרדית. סה"כ כ-250 מיליון ש"ח בשנה לכלל חייבי הגיוס.
  - **ביטוח לאומי:** מאז ינואר 2026 נמנעת מחייבי הגיוס הנחת הביטוח הלאומי העומדת על כ-1,000 ש"ח לפרט בשנה. סה"כ קרוב ל-90 מיליון ש"ח בשנה.
  - **מענקי לימודים והכשרות:** חלק ממענקי וממלגות הלימודים וההכשרות המקצועיות המיועדים לחרדים מותנים כיום בהסדרת המעמד מול הצבא (קשה לנקוב במספר בשל מגוון המסלולים).
  - **הגבלת יציאה מן הארץ:** חייבי גיוס הופכים לימשתמטים לאחר מספר פעמים בהן נקראו להתייצב בבקו"ם בדרכים שונות ולא מילאו אחר הצווים, ולאחר שיצא כנגדם 'צו 12' שגם לו לא צייתו. לאחר שהפכו 'ימשתמטים', נמנעת מהם יציאה מן הארץ. בינואר 2026 היו במעמד 'ימשתמט' כ-15,000 איש, ועוד כ-17,000 נוספים קיבלו 'צו 12'.⁷ המספרים עתידים לעלות באופן ניכר בזמן הקרוב כאשר יבשילו הליכי אכיפה שכבר ננקטו.
  - **צו מעצר:** חייבי גיוס הנמצאים במעמד 'ימשתמט' כפופים לצו מעצר בכל פגישה שלהם עם שוטר. כך, שוטר הפוגש במשתמט באופן מקרי, כגון בזמן עבירת תנועה, הפגנה או הגשת תלונה, מחויב לעוצרו ולהעבירו למשטרה הצבאית, ללא שיקול דעת. המשטרה הצבאית גם יוזמת מבצעי אכיפה ממוקדים המכוונים לחייבי גיוס.
- בפועל, המעצרים נתקלים בקשיים בשל סירוב המשטרה לעכב עצורים עד להגעת המשטרה הצבאית, לסייע בביצוע פעילות מעצרים משולבת, ולאשר פעילות משטרה צבאית בריכוזי מגורים של בני הציבור החרדי. סירוב זה מביא לאכיפה בררנית המוגברת דווקא כלפי לא-חרדים וכלפי חרדים המתגוררים באזורים מעורבים. כדי לשתף פעולה דורשת המשטרה הקצאה של שש פלוגות מג"ב.
- מרבית הנעצרים עד כה הובאו לדין משמעתי, אולם התביעה הצבאית קיבלה לאחרונה החלטה להחמיר את מדיניות הענישה, הן בהרחבת הסמכות

⁷ דוח מעקב של הייעוץ המשפטי לממשלה ליישום פסקי הדין בנושא גיוס בני הישיבות, דוח מס' 12, 1.2.26.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

המשמעתית לקציני שיפוט לענוש בימי מחבוש מרובים יותר, והן בהחלטה להעדיף הליך פלילי ולאפשרו בנסיבות נרחבות יותר.⁸

בהוראת הייעוץ המשפטי לממשלה ומשרד האוצר, ממשיכות להיבחן על ידי מזכיר הממשלה ומשרדי ממשלה שונים סנקציות נוספות על חייבי גיוס, ושליטת הטבות ציבוריות כגון הנחות ארנונה, השתתפות במכרזי דיור ממשלתיים, הנחות תחבורה ציבורית וכד'. כמו כן נבדקות דרכים לשיפור שיתוף הפעולה עם המשטרה. במקביל, מתנהל בבג"ץ הליך של ביזיון בית המשפט בשל סירוב הממשלה לפעול באופן אפקטיבי באמצעות המשטרה, צה"ל ומשרדי הממשלה כדי להביא לגיוס החרדים. יתכן שבג"ץ יכוף את הממשלה להגביר את הסנקציות.

האם הסנקציות הקיימות מובילות לגיוס החרדים?

נתוני הגיוס של החרדים נמוכים מאד. נשים חרדיות אינן מתגייסות כלל, והגברים החרדים התגייסו ברוב העשור האחרון עד שנת 2023 בהיקף של כ-1,200 איש בלבד בשנה, כ-9% משנתון הבנים הרלוונטי. זאת לעומת אחוזי גיוס של בין 88%-ל-90% בקרב גברים חילונים, מסורתיים ודתיים. גם מקרב אותם 1,200, קרוב ל-70% כבר לא היו חרדים בעת גיוסם והם למעשה בוגרי החינוך החרדי שעזבו את המגזר.

מלחמת חרבות ברזל, יחד עם צווי הגיוס שהחל הצבא לשלוח, הסנקציות הכלכליות וצעדי האכיפה שנקטו, וכן פתיחתם של מסלולים חרדיים נוספים בצבא – החלו לתת פירות. בשנת הגיוס 2024 (יולי 24 עד יוני 25) התגייסו 2,811 בחורים הנספרים כחרדים,⁹ ובשליש הראשון של שנת הגיוס 2025 (יולי - דצמבר 25) התגייסו 1,100, עליה של 20% ביחס לשליש המקביל בשנה הקודמת, שגם היא הראתה עלייה. אם תימשך המגמה בשארית השנה, מדובר בשילוש המספר שמלפני המלחמה.

מספר זה עשוי לעלות עוד ככל שהממשלה תעמוד במחויבותה להחמיר את הסנקציות ואת שלילת ההטבות הציבוריות, או ככל שבית המשפט יכפה עליה לעשות כן. במקרה כזה, עשויות הסנקציות לגבור ולהגדיל את האפקטיביות שלהן וחיללים חרדים נוספים יתגייסו. על אף שסוגיית הגיוס מלווה את החברה הישראלית ואת מנגנוני האכיפה עשורים רבים, הפעלתן של סנקציות כלכליות ופליליות משמעותיות כנגד חייבי הגיוס לא נוסתה מעולם, ובחינת האפקטיביות שלהן תוכל להתקיים רק אל מול הפעלתן.

בנוסף, הציפייה לחוק שיחזיר את הפטור לקדמותו מנעה גם היא מגיוס החרדים להתקדם, כמו גם חולשת האכיפה ואוזלת היד הממשלתית. ככל שיהיה ברור כי חוק (אי-) הגיוס בכנסת אינו מתקדם, וכי חוטא אינו יוצא נשכר, כך עשויים רבים יותר מבני הישיבות להבין כי האפשרויות העומדות בפניהם הן גיוס או סנקציות, ולא פטור, ולהעדיף גיוס.

⁸ שם.

⁹ דיווחים חוזרים של תא"ל שי טייב, ראש חטיבת תכנון ומנהל כוח האדם בצה"ל, בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. כאמור, חלק גדול מקבוצה זו כבר אינו חרדי כבר בעת הגיוס. כך למשל, 55% מהנספרים כחרדים בשנת 2024 בחרו במסלולי גיוס לא ייעודיים לחרדים, כך שלא קיבלו תנאי כשרות, תפילות, שיעורים ותנאים מגדריים מותאמים. ראו מלאך וכהנר, **שנתון החברה החרדית (2025)**, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

האם ההעברות התקציביות לחרדים מהוות תחליף לחוק (אי-) הגיוס? או מעקף שלו?

הקפאת חוק (אי-) הגיוס משמעותה היא שהמנהיגות החרדית הרבנית והפוליטית נאלצת לוותר על דרישתה הקואליציונית המרכזית, שהייתה ביסוסו של הפטור לבני הישיבות. הדבר מעורר חשש כי החרדים יקבלו תמורה כספית לתמיכתם בתקציב המדינה למרות הקפאת חוק (אי-) הגיוס, בדמות כספים קואליציוניים בתקציב 2026, העברת כספים לבסיס התקציב, וניפוח של תקציבי הביצוע של שנת 2025. יתר על כן, מתעורר החשש כי כספים קואליציוניים המתקבלים תחת סעיפים שונים ומגוונים מפצים למעשה על כספים שנשללו מחייבי גיוס, בניגוד לפסיקה ולעקרון השוויון. בכך גם מתבטל למעשה התמריץ לציית לחוק. על שומרי הסף להיות ערניים לנושא, כדי לוודא שלא עוברים כספים בדרכים עוקפות לחייבי גיוס. כך, במקום שתקציב הישיבות יקוצץ, הוא דווקא עולה בשנת 2026 מ-1.7 ל-1.9 מיליארד ₪. באמצעות תקציב זה מעניקות המפלגות החרדיות "שיפוי" ל"עולם התורה" ובתוכו גם לישיבות ולכוללים, שתקציבם קוצץ בשל השעיית התקצוב לחייבי גיוס.